

PROGRAM NAUCZANIA

języka niemieckiego dla początkujących w klasach VII i VIII – etap edukacji II.2

1. Informacje ogólne	2
2. Wstęp	2
3. Ogólna koncepcja programu	2
4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej	4
5. Cele kształcenia	4
6. Zakres tematyki i treści nauczania	7
7. Metodyczne aspekty realizacji programu	13
8. Ocenianie osiągnięć uczniów	22
9. Bibliografia	27

1. Informacje ogólne

Przedmiot: język niemiecki

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Etap nauki: etap edukacyjny II.2

Poziom nauczania: dla początkujących

Autor: Paweł Piszczałowski

Paweł Piszczałowski – doktor hab. nauk humanistycznych, germanista, wieloletni pracownik naukowy Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Autor publikacji z zakresu literaturoznawstwa i dydaktyki języka niemieckiego.

2. Wstęp

*Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*¹, na której opiera się niniejszy program nauczania, podkreśla, że „znajomość języków obcych nowożytnych jest warunkiem pełnego, aktywnego uczestnictwa młodych Polaków w życiu społeczności europejskiej i globalnej”. Przypomina także, że „promowanie różnorodności językowej jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej”. Istotne jest przy tym, żeby młodzi Europejczycy mieli możliwość nabycia kompetencji komunikacyjnych nie tylko w zakresie języka angielskiego stanowiącego podstawowe medium komunikacji międzynarodowej we współczesnym świecie, lecz także innych języków nowożytnych, których znajomość pozwala budować często bardziej bezpośrednie pomosty komunikacyjne i międzykulturowe w obrębie europejskiej wspólnoty narodów. Językowi niemieckiemu przypada w tym względzie bardzo szczególne miejsce, zwłaszcza że wiele krajów Europy – w tym Polska – graniczy z Niemcami lub innymi krajami niemieckojęzycznymi, co sprawia, że wzajemne kontakty stanowią trwały element kulturotwórczy i są wpisane we wspólną tradycję i historię. Stosunki polsko-niemieckie nie zawsze układały się w sposób sprzyjający wzajemnemu dialogowi. Dzisiaj jednak, żyjąc w jednoczącej się Europie, w której granice państwowe nie stanowią już żadnej bariery, a postępująca integracja polityczna i ekonomiczna prowadzi do stałego zacieśniania wzajemnych kontaktów, dysponujemy jedyną w swoim

rodzaju okazją przełamywania antagonizmów, uprzedzeń i stereotypów w celu budowania partnerskich relacji z sąsiadami opierających się na wzajemnym zaufaniu i szacunku. Młode pokolenie, nienaznaczone traumą wojny i wzrastające w atmosferze stabilności i bezpieczeństwa, ma szansę współtworzyć świat, o którym dziadkowie dzisiejszych uczniów szkół podstawowych mogli jedynie marzyć. Znajomość języka niemieckiego i podstawowych faktów dotyczących tradycji, kultury i tożsamości naszych sąsiadów jest w tym kontekście bardzo istotnym instrumentem.

Dlatego z zadowoleniem należy odnotować fakt, że język niemiecki cieszy się w klasach VII i VIII, czyli na etapie edukacyjnym, na którym wprowadzona zostaje obowiązkowa nauka drugiego języka obcego, rosnącą popularnością.

Niniejszy program ma wyjść naprzeciw tym wszystkim nauczycielkom i nauczycielom, którzy są zainteresowani optymalizacją procesu nauczania języka niemieckiego przy jednoczesnej świadomości ograniczeń czasowych, z jakimi muszą się borykać.

3. Ogólna koncepcja programu

Głównym celem w nauczaniu języków obcych jest, zgodnie z *Podstawą programową*, zdobycie przez uczących się umiejętności skutecznego porozumiewania się w danym języku w mowie i w piśmie. Zasadniczy nacisk należy więc położyć na rozwijanie kompetencji komunikacyjnych. Poprawność językowa w zakresie struktur gramatycznych i syntaktycznych nie jest zatem celem nadrzędnym i jest istotna tylko o tyle, o ile pozwala na skuteczną wymianę informacji. Należy o tym pamiętać podczas całego procesu nauczania i tak rozkładać akcenty w codziennej pracy dydaktycznej, by zachować stosowne proporcje między wiedzą teoretyczną na temat struktur językowych, a ich praktyczną przydatnością w autentycznych sytuacjach komunikacyjnych ze zdecydowaną przewagą tego drugiego aspektu. Doświadczenie uczy, że w polskim systemie kształcenia językowego jest na tym polu wiele do zrobienia, ponieważ dość powszechnie mamy jeszcze do czynienia z sytuacją, w której więcej uwagi poświęca się wprowadzaniu i ćwiczeniu paradygmatów gramatycznych i struktur składniowych, których opanowanie stanowi niejako cel sam w sobie i jest podstawowym kryterium oceniania uczniów, niż pracy nad rozwijaniem autentycznych kompetencji komunikacyjnych. Jest to model dydaktyczny w znacznym stopniu sprzeczny nie tylko z wytycznymi

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r. Poz. 356)

obowiązującej *Podstawy programowej*, lecz także z elementarnymi założeniami metodycznymi w zakresie glottodydaktyki, i uważa się go powszechnie za mało efektywny i demotywujący, a zatem wręcz szkodliwy. Chodzi więc przede wszystkim o radykalną zmianę nastawienia nauczycieli do procesu nauczania, gdyż to od niego zależy w dużym stopniu poziom motywacji uczących się, a tym samym osiągane przez nich wyniki. Na zaniechania w tym względzie nie można sobie pozwolić zwłaszcza w przypadku pracy z młodzieżą rozpoczynającą naukę języka niemieckiego jako drugiego języka obcego, z czym najczęściej mamy do czynienia właśnie na etapie edukacyjnym II.2, kiedy nauczanie drugiego języka staje się obowiązkowe. Na realizację celów programowych mamy wtedy znacznie mniej czasu niż w przypadku pierwszego języka obcego, którego naukę uczniowie kontynuują na podbudowie programu wcześniejszych etapów edukacji szkolnej. Mając często do dyspozycji niewielką liczbę godzin lekcyjnych i stosunkowo krótki czas na realizację podstawowych celów dydaktycznych, nauczyciel musi wykazać się szczególną troską o optymalizację procesu nauczania, od samego początku kładąc nacisk na używanie języka w realnych kontekstach komunikacyjnych. Wymaga to od nauczycieli nie tylko odpowiedniego przygotowania merytorycznego, lecz także umiejętności skutecznej aktywizacji uczących się poprzez rozwijanie w nich poczucia praktycznej przydatności zdobywanych przez nich kompetencji językowych.

To, że uczniowie rozpoczynający naukę niemieckiego w VII klasie mają za sobą sześć lat nauki języka angielskiego, można wykorzystać w bardzo konstruktywny sposób poprzez odniesienia do analogii charakteryzujących te spokrewnione ze sobą języki. Oczywiście wymaga to od nauczycieli przynajmniej bardzo podstawowej² wiedzy na temat struktur języka angielskiego i jego leksyki. Warto wykorzystywać na lekcjach wiedzę z zakresu języka angielskiego wszędzie tam, gdzie może to ułatwić uczniom zrozumienie nowego zagadnienia lub opanowanie potrzebnego słownictwa, pamiętając przy tym, że istnieje cały szereg złudnych analogii (*falsche Freunde*) między tymi językami, które są często źródłem wielu błędów notorycznie powtarzanych przez uczniów. Umiejętność odwołania się do struktur języka angielskiego pozwoli na zwrócenie większej uwagi na tego typu nawyki i pomoże „wykorzenić” je u samego źródła.

W warstwie formalnej i merytorycznej proponowany program nauczania opiera się na wytycznych zawartych w *Podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*,

w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r. Poz. 356) oraz uwzględnia ustalenia przyjęte przez Radę Europy w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* (wydanie polskie ukazało się pod takim właśnie tytułem w 2003r. nakładem wydawnictwa CODN). Podstawa programowa określa wytyczne odnośnie do nauczania drugiego języka obcego na etapie edukacyjnym II.2 dla rozpoczynających naukę. Opanowanie sprawności komunikacyjnych powinno nawiązywać do wymagań poziomu A1 w sześciostopniowej skali ustalonej w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego*.

Podstawa programowa zakłada, że uczeń rozpoczynający naukę opanuje dość duży wachlarz umiejętności językowych, charakterystycznych dla poziomu A1, jednak będzie się jeszcze posługiwał bardzo ograniczonym zasobem środków językowych.

Należy przypomnieć, że osoba posługująca się językiem na poziomie A1 rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy³.

Taki właśnie profil biegłości językowej należy więc przyjąć za orientacyjny pułap oczekiwań stawianych uczniom w trakcie realizacji niniejszego programu nauczania. Przy założeniu, że będzie na nią przeznaczonych 120 godzin lekcyjnych w ciągu trzech lat nauki w VII i VIII klasie (czyli dwie godziny lekcyjne tygodniowo).

Nauczanie języka obcego to jednak także coś więcej niż tylko dążenie do osiągnięcia określonej biegłości komunikacyjnej. To także przestrzeń kontaktu z odmienną kulturą, dziedzictwem obyczajów i historii. Poznanie języka jest podstawowym kluczem otwierającym możliwość zrozumienia odmienności kulturowych i tworzenia postaw pluralizmu, wrażliwości międzykulturowej oraz wzajemnego poszanowania i tolerancji. Tym samym lekcje języka obcego są doskonałą okazją do skutecznego integrowania celów poznawczych i wychowawczych w procesie kształcenia. Przypomina o tym Podstawa programowa, mówiąc, że „szkoła, poprzez nauczanie języka obcego, kształtuje postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur”.

² W niniejszym *Programie nauczania* użyto sformułowania „bardzo podstawowy” zgodnie z terminologią *Podstawy Programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*

³ Por. *Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Warszawa 2003, s. 32–38.

4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej

Realizacja przedstawionego tu programu nauczania wymaga zapewnienia przez szkołę optymalnych warunków sprzyjających efektywnemu kształtowaniu pracy dydaktycznej zgodnie ze standardami przewidzianymi przez polskie ustawodawstwo i odpowiadającymi aktualnym tendencjom metodycznym. Przepisy prawa oświatowego szczegółowo określają wymagane na danym etapie edukacyjnym poziom kwalifikacji nauczycieli, wymiar godzin i liczebność klas w sposób, który przedstawiam poniżej.

4.1. Kwalifikacje nauczycieli

Zgodnie z *Obwieszczeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (DzU z 2013 r. poz. 1207) kwalifikacje do nauczania języka obcego w szkole podstawowej posiada osoba, która ukończyła:

- 1) studia magisterskie na kierunku filologia germańska lub lingwistyka stosowana w zakresie języka niemieckiego i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) studia I stopnia (licencjat)
 - a) na kierunku filologia germańska oraz posiada przygotowanie pedagogiczne
 - b) w specjalności języka niemieckiego lub lingwistyki stosowanej w zakresie języka niemieckiego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne
 lub
- 3) nauczycielskie kolegium języków obcych w specjalności języka niemieckiego lub
- 4) studia wyższe na dowolnym kierunku (specjalności) oraz dodatkowo posiada świadectwo złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z języka niemieckiego stopnia II lub znajomości języka niemieckiego w stopniu zaawansowanym lub biegłym, a ponadto posiada przygotowanie pedagogiczne.
Ponadto osoba zatrudniona na stanowisku nauczyciela języka niemieckiego powinna posiadać dobrą znajomość aktualnych tendencji w metodyce nauczania i systematycznie pogłębiać swoją wiedzę.

4.2. Liczebność grup językowych

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* z 17 marca 2017 obowiązkowe zajęcia edukacyjne z języków obcych nowożytnych mogą być prowadzone w grupie oddziałowej lub międzyoddziałowej liczącej nie więcej niż 24 uczniów. Grupy językowe powinny być zatem niezbyt liczne, by zapewnić uczącym się możliwość jak najaktywniejszego uczestnictwa w zajęciach, ale zarazem na tyle duże, by można było z powodzeniem stosować metody pracy w parach i podgrupach. Dlatego optymalna liczebność grupy na zajęciach językowych to 10–15 osób.

4.3. Czas realizacji programu

Program powstał przy założeniu, że na jego realizację będą przeznaczone dwie godziny lekcyjne tygodniowo przez kolejne dwa lata nauki w klasach VII i VIII szkoły podstawowej. Daje to łącznie 120 godzin w całym cyklu nauczania.

4.4. Materiały dydaktyczne i wyposażenie sal lekcyjnych

Zgodnie z „Warunkami i sposobem realizacji” podstawy programowej pracownice językowe muszą być wyposażone odpowiednio do specyfiki nauczanego w nich przedmiotu. Powinny zatem zapewniać dostęp do odtwarzacza płyt kompaktowych, niezbędnego do rozwijania i ćwiczenia sprawności rozumienia tekstu ze słuchu, oraz do sprzętu do odtwarzania DVD, komputera z dostępem do internetu i rzutnika multimedialnego. Pozwoli to na interaktywne prowadzenie zajęć, zwłaszcza jeżeli nauczyciel będzie miał do dyspozycji także tablicę multimedialną. Pracownia językowa powinna być wyposażona także w zwykłą tablicę, słowniki, mapy i tablicę korkową. Podstawowym materiałem dydaktycznym jest natomiast komplet podręczników z ćwiczeniami i CD.

5. Cele kształcenia

5.1. Cele ogólne

Główny cel nauczania języka niemieckiego na etapie edukacyjnym II.2 to, jak wiemy, zdobycie przez uczniów umiejętności zapewniających skuteczne posługiwanie się językiem w mowie i w piśmie na poziomie A1. Nauka języka obcego na tym etapie ma więc zapewnić uczniom minimum swobody porozumiewania się w zakresie tematyki dobrze im znanej i niewykraczającej poza standardowe

sytuacje komunikacyjne. Osiągnięcie tego celu wymaga realizacji podporządkowanych mu celów ogólnych i szczegółowych.

Podstawa programowa wymienia w tym zakresie następujące cele ogólne:

I. Znajomość środków językowych.
Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
II. Rozumienie wypowiedzi.
Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także bardzo proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
III. Tworzenie wypowiedzi.
Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
IV. Reagowanie na wypowiedzi.
Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały , adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie bardzo prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
V. Przetwarzanie wypowiedzi.
Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Zapisy Podstawy programowej uściślają i rozwijają wymogi ustalone w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* dla poziomu biegłości językowej A1, do którego przygotowywać ma nauczanie języka na podstawie prezentowanego tu programu. Przypomnijmy, że są to:

- rozumienie i stosowanie potocznych wyrażen i bardzo prostych wypowiedzi dotyczących konkretnych potrzeb życia codziennego;
- umiejętność formułowania pytań z zakresu życia prywatnego, dotyczącego np. miejsca, w którym uczeń mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadanie na tego typu pytania;
- umiejętność przedstawiania siebie i innych;
- umiejętność prowadzenia prostej rozmowy pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.

Proponowany program nauczania stawia sobie za zadanie prezentację możliwości realizacji tych ogólnych celów w zakresie szczegółowych celów operacyjnych.

5.2. Szczegółowe cele kształcenia

Realizacja przedstawionych powyżej głównych celów nauczania wymaga określenia i konsekwentnej realizacji wynikających z nich celów szczegółowych. Powinny one uwzględniać opanowanie wszystkich sprawności językowych na poziomie umożliwiającym niezbędne minimum biegłości komunikacyjnej w języku niemieckim. Zgodnie z podstawą programową oraz powszechnie przyjętymi standardami dydaktyki języków obcych oznacza to, że uczniowie powinni:

- 1. posługiwać się bardzo podstawowym zasobem środków językowych** (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) w zakresie tematyki, która zostanie przedstawiona w kolejnym rozdziale;
- 2. w ramach rozumienia tekstu ze słuchu** rozumieć bardzo proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, czyli:
 - reagować na polecenia,
 - określać główną myśl wypowiedzi,
 - określać intencje nadawcy/autora wypowiedzi,
 - określać kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników),
 - znajdować w wypowiedzi określone informacje,
 - rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi;
- 3. w ramach sprawności rozumienia tekstu** czytanego rozumieć bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach), czyli:
 - określać główną myśl tekstu,
 - określać intencje nadawcy/autora tekstu,
 - określać kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę),
 - znajdować w tekście określone informacje,
 - rozróżniać formalny i nieformalny styl tekstu;
- 4. w ramach sprawności mówienia** tworzyć bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:
 - opisywać ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
 - opowiadać o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
 - przedstawiać intencje i plany na przyszłość,
 - przedstawiać upodobania,
 - wyrażać swoje opinie,
 - wyrażać uczucia i emocje;

5. w ramach sprawności pisania tworzyć bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

- opisywać ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
- opowiadać o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawiać intencje i plany na przyszłość,
- przedstawiać upodobania,
- wyrażać swoje opinie,
- wyrażać uczucia i emocje,
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji;

6. reagować ustnie w typowych sytuacjach:

- przedstawiać siebie i inne osoby,
- nawiązywać kontakty towarzyskie; rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie),
- uzyskiwać i przekazywać informacje i wyjaśnienia (np. wypełniać formularz/ankietę),
- wyrażać swoje opinie, pytać o opinie, zgadzać się lub nie zgadzać się z opiniami,
- wyrażać swoje upodobania, intencje i pragnienia, pytać o upodobania, intencje i pragnienia innych osób,
- składać życzenia i odpowiadać na nie,
- zapraszać i odpowiadać na zaproszenie,
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje,
- pytać o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- nakazywać i zakazywać,
- wyrażać prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby,
- wyrażać uczucia i emocje (np. radość, smutek),
- stosować zwroty i formy grzecznościowe;

7. reagować pisemnie (w formie bardzo prostego tekstu pisanego np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- przedstawiać siebie i inne osoby,
- nawiązywać kontakty towarzyskie; rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie),
- uzyskiwać i przekazywać informacje i wyjaśnienia (np. wypełniać formularz/ankietę),
- wyrażać swoje opinie, pytać o opinie, zgadzać się lub nie zgadzać się z opiniami,
- wyrażać swoje upodobania, intencje i pragnienia, pytać o upodobania, intencje i pragnienia innych osób,

- składać życzenia i odpowiadać na nie,
- zapraszać i odpowiadać na zaproszenie,
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje,
- pytać o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- nakazywać i zakazywać,
- wyrażać prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby,
- wyrażać uczucia i emocje (np. radość, smutek),
- stosować zwroty i formy grzecznościowe;

8. przetwarzać bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- przekazywać w języku obcym nowożytnym podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audio-wizualnych (np. filmach, reklamach),
- przekazywać w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym,
- przekazywać w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim;

9. posiadać:

- **podstawową wiedzę o krajach**, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego,
- **świadomość** związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową;

10. dokonywać samooceny i wykorzystywać techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym);

11. współdziałać w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych);

12. korzystać ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;

13. stosować strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, wykorzystywanie środków niewerbalnych);

14. posiadać świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

5.3. Cele wychowawcze w nauce języka obcego

Proces edukacji szkolnej powinien podkreślać podmiotowość ucznia jako osoby i obejmować zarówno cele poznawcze, jak i wychowawcze. Na temat istotnych walorów wychowawczych nauki języków obcych była tu już mowa. Warto zatem przypomnieć tylko podstawowe aspekty sprzyjające kształtowaniu postaw, które zapewnią uczącym się możliwość optymalnego funkcjonowania na różnych poziomach wspólnoty międzyludzkiej przy poszanowaniu odmienności postaw i poglądów.

Za najistotniejsze cele wychowawcze w procesie nauczania i uczenia się języka niemieckiego należy uznać promowanie postawy otwartości na świat i inne kultury, zaciekawienia odmiennością i zachęcanie do jej zrozumienia, propagowanie tolerancji oraz podkreślanie równości w różnorodności przy jednoczesnym krytycyzmie wobec przejawów ksenofobii, wrogości i uprzedzeń względem przedstawicieli innych kultur, poglądów i tradycji.

Nie mniej istotnym aspektem kształtującym postawy prospołeczne będzie nabywanie kompetencji niezbędnych do efektywnego współdziałania w grupie, wspólnego rozwiązywania problemów, dzielenia się odpowiedzialnością i osiągnięcia porozumienia⁴.

6. Zakres tematyki i treści nauczania

6.1. Ogólny zakres tematyki

Zakres tematyki, z jaką powinni zapoznać się uczniowie, powinien uwzględniać wytyczne podstawy programowej i być dostosowany do potrzeb komunikacyjnych w zakresie sytuacji życia codziennego.

Podstawa programowa wymienia 12 bloków tematycznych, w zakresie których uczniowie powinni posługiwać się podstawowym zasobem środków językowych:

1. człowiek
2. miejsce zamieszkania
3. edukacja
4. praca
5. życie prywatne
6. żywienie
7. zakupy i usługi
8. podróżowanie i turystyka
9. kultura
10. sport
11. zdrowie
12. świat przyrody

Mamy tu niewątpliwie do czynienia z dosyć obszernym spektrum tematycznym, które obejmuje najistotniejsze dziedziny funkcjonowania człowieka w jego wymiarze osobistym i społecznym. Żeby zapewnić uczącym się możliwość rozumienia i formułowania prostych wypowiedzi w przedstawionym powyżej zakresie tematycznym, należy – przy przewidzianym w programie wymiarze godzin – ograniczyć się do bardzo podstawowych środków językowych. Należy jednocześnie pamiętać, że ich zasób, w przypadku uczniów rozpoczynających naukę języka niemieckiego w szkole podstawowej, będzie dość skromny.

Warto przy tym pamiętać, że przedstawienie powyższej tematyki wymaga odejścia od koncepcji linearnego rozszerzania kompetencji leksykalnych na rzecz modelu spiralnego, w którym zakłada się, że wszystkie obszary tematyczne, z jakimi uczeń ma się zapoznać w toku dwuletniej nauki, wzajemnie się przenikają, warunkują i uzupełniają.

⁴ Warto zapoznać się z aspektami wychowawczymi w nauczaniu języków obcych zreferowanymi krytycznie w artykule Jana Iluka *Erzieherische Ziele aus der Sicht neuerer internationaler Fremdsprachencurricula*, w: *Deutsch als Fremdsprache* 1/2000, s. 41–47.

6.2. Szczegółowy zakres tematyki nauczania oraz funkcje językowe i intencje komunikacyjne poszczególnych kręgów tematycznych

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa	Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne
Człowiek	dane personalne	Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat nazwiska, wieku, miejsca zamieszkania, adresu, numeru telefonu itp. Nawiązywanie i kończenie rozmowy: powitanie i pożegnanie.
	wygląd zewnętrzny i cechy charakteru	Opisywanie wyglądu osób i cech ich charakteru. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na ten temat.
	uczucia i emocje	Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat stanów emocjonalnych. Wyrażanie i opisywanie pozytywnych i negatywnych stanów emocjonalnych.
	umiejętności i zainteresowania	Opisywanie własnych upodobań i uzyskiwanie informacji na temat zainteresowań innych osób. Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na temat umiejętności własnych oraz innych osób.
	rzeczy osobiste	Opisywanie podstawowych przedmiotów codziennego użytku. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
Miejsce zamieszkania	dom i jego okolica	Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą na temat jego miejsca zamieszkania, adresu, najbliższej okolicy itd. Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	pomieszczenia i wyposażenie domu	Opisywanie przedmiotów i miejsc (dom i jego okolica, rodzaje mieszkań, pomieszczenia i sprzęty oraz ich układ). Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	prace domowe	Opisywanie podstawowych czynności wykonywanych w gospodarstwie domowym. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
Szkoła	szkoła i jej pomieszczenia	Opisywanie pomieszczeń w szkole i ich wyposażenia. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	przybory szkolne	Opisywanie podstawowych przedmiotów szkolnych. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	przedmioty nauczania i uczenie się	Opisywanie miejsc i czynności związanych z poszczególnymi przedmiotami szkolnymi. Opisywanie upodobań.
	życie szkoły	Opisywanie wydarzeń z życia szkoły. Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat ludzi, miejsc i czynności.

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa	Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne
Praca	popularne zawody	Opisywanie ludzi i czynności związanych z różnymi zawodami i ich specyfiką. Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat zawodów wykonywanych przez członków najbliższej rodziny.
	miejsce pracy	Opisywanie miejsc i czynności wykonywanych w miejscu pracy.
Życie prywatne	rodzina	Uzyskiwanie i udzielanie informacji dotyczących członków najbliższej rodziny. Opisywanie ludzi i czynności.
	znajomi i przyjaciele	Opisywanie ludzi i emocji.
	czynności życia codziennego, określanie czasu	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat rutynowych czynności życia codziennego oraz ich opisywanie.
	formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta	Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat form spędzania czasu wolnego. Przedstawianie wydarzeń z teraźniejszości i przeszłości. Formułowanie prośby, udzielenie lub nieudzielenie pozwolenia. Opisywanie osób, miejsc i czynności. Przedstawianie upodobań i opinii oraz uzyskiwanie informacji na ten temat. Wyrażanie życzeń i preferencji.
Żywnienie	artykuły spożywcze	Opisywanie przedmiotów, miejsc i czynności. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat artykułów spożywczych, ich cen, dostępności, smaków itp.
	posiłki	Opis czynności, miejsc i osób. Przedstawianie faktów (co jadłam/jadłem, gdzie, kiedy). Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat ulubionych potraw, czasu spożywania posiłków i ich rodzajów.
	lokale gastronomiczne	Nawiązywanie rozmowy (z kelnerem, sprzedawcą w barze szybkiej obsługi). Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat karty dań, cen itd.
Zakupy i usługi	rodzaje sklepów	Opis miejsc, osób i czynności. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat sklepów, ich lokalizacji i zaopatrzenia.
	towary	Opisywanie przedmiotów i czynności. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji.
	sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze	Opisywanie miejsc, osób, przedmiotów i czynności. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji. Wyrażanie opinii i pytanie innych o opinię. Pytanie i udzielanie informacji na temat form płatności.
	korzystanie z usług	Nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów w typowych sytuacjach związanych z codziennym korzystaniem z usług (poczta, kawiarnia internetowa, zakład fotograficzny itp.).

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa	Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne
Podróżowanie i turystyka	środki transportu i korzystanie z nich	Udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasa biletowa, informacja kolejowa, autobusowa, lotnicza). Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą (taksówka) i podtrzymywanie rozmowy.
	orientacja w terenie	Opisywanie sposobu dotarcia do określonych miejsc (dworzec, sklep, kino itd.) oraz uzyskiwanie i udzielanie informacji na ten temat.
	hotel	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat bazy noclegowej.
	wycieczki	Opisywanie miejsc wartych zwiedzenia. Uzyskiwanie i udzielanie informacji na ich temat. Relacjonowanie wydarzeń związanych ze zwiedzaniem miast i zabytków. Formułowanie i uzasadnianie opinii oraz przedstawianie opinii innych.
Kultura	uczestnictwo w kulturze	Nawiązywanie kontaktów z rozmówcą oraz udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasy biletowe, informacja telefoniczna o repertuarze, koncertach, programie kina itd.)
	tradycje i zwyczaje	Opisywanie najbardziej popularnych tradycji i zwyczajów związanych z obchodem świąt w Polsce i krajach niemieckojęzycznych.
Sport	dyscypliny sportu	Opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z najpopularniejszymi dyscyplinami sportu. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat poszczególnych dyscyplin i uprawiania sportu.
	sprzęt sportowy	Opisywanie przedmiotów wykorzystywanych do uprawiania sportów.
	obiekty sportowe	Opisywanie podstawowych obiektów sportowych. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	uprawianie sportu	Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat uprawiania sportu.
Zdrowie	samopoczucie	Rozpoczynanie rozmowy. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat samopoczucia.
	choroby, ich objawy i leczenie	Opisywanie czynności i sytuacji dotyczących zdrowia i choroby. Nawiązywanie rozmowy w celu umówienia się na wizytę u lekarza. Opisywanie dolegliwości w trakcie wizyty u lekarza. Uzyskiwanie informacji na temat sposobu leczenia.
Świat przyrody	pogoda, pory roku	Opisywanie miejsc o różnym klimacie, a także charakterystycznych zjawisk klimatycznych i pogodowych. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat pogody. Prezentowanie prognozy.
	rośliny i zwierzęta	Uzyskiwanie i przekazywanie prostych informacji w zakresie nazewnictwa roślin i zwierząt. Opisywanie miejsc (las, gospodarstwo rolne itp.).
	krajobraz	Opisywanie krajobrazu oraz poszczególnych jego elementów (krajobraz wiejski i miejski, rzeźba terenu, lasy, rzeki, jeziora itp.)

6.3. Zagadnienia gramatyczne

Obowiązujące trendy w glottodydaktyce opierają się na założeniu, że zagadnienia gramatyczne, choć istotne z uwagi na skuteczność komunikacyjną, nie stanowią priorytetowego celu edukacyjnego, a już na pewno nie mogą być celem samym w sobie. Wiedza z zakresu gramatyki i składni powinna więc służyć osiągnięciu takiej poprawności językowej, która umożliwi formułowanie zrozumiałych wypowiedzi. Oznacza to w praktyce, że uczniowie mogą

wypowiadać się niepoprawnie pod względem gramatycznym lub składniowym, o ile ich wypowiedź spełnia swoją funkcję komunikacyjną. Dlatego zdecydowanie więcej uwagi należy poświęcić rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej uczniów, niż wpajaniu im rygorystycznych zasad poprawności gramatycznej. Zakres zagadnień gramatycznych, które uczniowie muszą przyswoić sobie na etapie edukacyjnym II.2 trzeba zatem ograniczyć do rozsądnego minimum, które prezentuję poniżej.

Kategorie gramatyczne	Przykłady
CZASOWNIK	
odmiana czasowników regularnych w czasie teraźniejszym	<i>ich mache, du machst etc.</i>
odmiana czasowników nieregularnych w czasie teraźniejszym	<i>ich schlafe, du schläfst, ich sehe, du siehst etc.</i>
odmiana czasowników rozdzielnie złożonych i związany z nią porządek syntaktyczny	<i>Ich stehe um 7 Uhr auf.</i>
odmiana czasowników <i>sein</i> i <i>haben</i> w czasie teraźniejszym i przeszłym (<i>Präteritum</i>)	<i>ich bin, ich war, du hast, du hattest</i>
czasowniki zwrotne	<i>Ich wasche mich.</i>
czasowniki modalne i związany z ich użyciem szyk zdania	<i>Ich kann dich nicht besuchen. Er muss nicht lernen.</i>
tryb rozkazujący	<i>Mach(e) die Fenster zu! Macht die Fenster zu! Machen Sie die Fenster zu!</i>
czas przeszły <i>Perfekt</i>	<i>Ich habe ein Buch gekauft. Wann bist du gekommen?</i>
rekcja najważniejszych czasowników, np.: <i>sprechen über</i> (Akk.), <i>warten auf</i> (Akk.), <i>sich interessieren für</i> (Akk.)	<i>Er spricht über seine Reise nach Deutschland. Sie warten auf den Bus. Sie interessiert sich für Musik.</i>
RZECZOWNIK I RODZAJNIK	
rzeczownik i rodzajnik w liczbie pojedynczej	<i>der Vater, die Frau, das Kind</i>
rzeczownik i rodzajnik w liczbie mnogiej	<i>die Kinder, die Bücher, die Tische, die Kinos, die Blumen</i>
stosowanie rodzajnika określonego, nieokreślonego i użycie rzeczownika bez rodzajnika	<i>Ich habe einen Hund. Der Hund will spielen. Hast du Angst? Ich esse gern Gemüse.</i>
odmiana rzeczownika w celowniku i bierniku	<i>dem Freund, einen Apfel, den Eltern</i>

Kategorie gramatyczne	Przykłady
rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności	<i>die Ärztin, der Lehrer, der Polizist</i>
rzeczowniki tworzone od bezokoliczników	<i>das Essen, das Leben</i>
odmiana imion własnych w dopełniaczu	<i>Martas Wohnung, Karstens Freunde</i>
rzeczownik po określeniu miary i wagi	<i>ein Liter Wasser, drei Pfund Zucker</i>
PRZYMOTNIK	
przymiotnik jako orzecznik	<i>Die Haus ist alt.</i>
regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika	<i>groß – größer – am größten gut – besser – am besten</i>
ZAIMEK	
odmiana zaimków osobowych (np.: <i>ich, er, wir</i>), i dzierżawczych (np.: <i>mein, unser</i>)	<i>Er mag mich. Kommst du mit uns?</i>
zaimek nieosobowy <i>es</i>	<i>Es regnet. Es ist sieben Uhr.</i>
zaimki nieokreślone (<i>alle, etwas, jeder, jemand, man, niemand, nichts, alles</i>)	<i>Niemand kann mir helfen. Ich habe etwas für euch. Wie schreibt man das? Alle haben sich gefreut.</i>
zaimki pytajne (<i>wer?, was?, welcher?, wo?, wann?, wie? etc.</i>)	<i>Wie heißt er? Wo wohnst du?</i>
LICZEBNIK	
liczebniki główne	<i>eins, sieben, dreihunderteinundzwanzig</i>
liczebniki porządkowe w datach	<i>der fünfzehnte Januar, den ersten April</i>
PRZYSŁÓWEK	
regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków	<i>gern – lieber – am liebsten</i>
przysłówki określające czas i miejsce	<i>morgen, heute, hier, dort, unten, oben, links, rechts etc.</i>
PRZYIMEK	
przyimki z celownikiem i biernikiem (<i>an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen</i>)	<i>Ich stelle das auf den Tisch. – Das steht auf dem Tisch.</i>
przyimki z biernikiem (<i>durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis</i>)	<i>durch den Park, gegen alle, für mich, ohne ihn</i>
z celownikiem (<i>aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber</i>)	<i>aus der Schule, mit dem Auto, seit einem Jahr, gegenüber dem Bahnhof, zu uns</i>

Kategorie gramatyczne	Przykłady
SKŁADNIA	
zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące	<i>Ich spreche Deutsch. Sprichst du auch Deutsch? Sprich bitte langsamer! Wann kommen sie? Wo wohnt ihr?</i>
szyk wyrazów: prosty i przestawny	<i>Ich fahre morgen nach Berlin. Morgen fahre ich nach Berlin. Bist du krank? Er ist nicht da.</i>
przeczenia (<i>nein, nicht, kein, doch</i>) i ich miejsce w zdaniu	<i>Hast du den Film schon gesehen? – Nein, den Film habe ich noch nicht gesehen. Das ist kein Problem. Warst du nicht in der Schule? – Doch.</i>
zdania złożone współrzędnie ze spójnikami (<i>aber, denn, oder, und, sondern</i>) i zdania bezspójnikowe	<i>Ich verstehe viel, aber ich kann nicht gut sprechen. Sie lernt viel, denn sie hat bald einen Test. Ich glaube, er kommt nicht.</i>

7. Metodyczne aspekty realizacji programu

7.1. Uwagi ogólne

Realizacja celów nauczania określonych przez niniejszy program wymaga stosowania w procesie nauczania podejścia komunikacyjnego polegającego na ciągłym rozwijaniu kompetencji niezbędnych do skutecznego porozumiewania się w języku obcym. Nowe zagadnienia powinny być zatem prezentowane w autentycznych kontekstach komunikacyjnych, z jakimi uczniowie mogą się spotykać w życiu codziennym, a trening gramatyczno-leksykalny powinien zostać zastąpiony przez ćwiczenia wymagające aktywności komunikacyjnej uczniów. Ważne jest ponadto, by stworzyć na lekcji atmosferę żywego dialogu pełnego interakcji przygotowujących do radzenia sobie w realnych sytuacjach komunikacyjnych. Warto sporo czasu poświęcić pracy w parach i małych grupach, co ma szczególne znaczenie dla aktywizacji uczących się.

Kolejnym ważnym aspektem dydaktycznym powinna być odpowiednia wizualizacja treści nauczania i intensywna praca integrująca tekst i obraz. Dla wielu uczniów charakteryzujących się recepcją sensoryczną i pamięcią opartą na bodźcach wzrokowych będzie to bezcenną pomocą w opanowaniu materiału przewidzianego programem.

Należy także zadbać o dostęp młodzieży do nowoczesnych mediów elektronicznych, przede wszystkim do internetu, co zapewni im stały kontakt z żywym językiem niemieckim i będzie bardzo cenne zarówno pod względem poznawczym, jak i wychowawczym, pozwoli bowiem na efektywne

zwrócenie uwagi także na potencjalne niebezpieczeństwa wirtualnego świata, umożliwiając świadome korzystanie z jego zasobów.

Komunikacyjne podejście do nauczania języków obcych zakłada integralne i harmonijne rozwijanie wszystkich podstawowych sprawności językowych, takich jak słuchanie ze zrozumieniem, rozumienie tekstów czytanych, pisanie i mówienie. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne sprawności nie powinny być rozwijane w oderwaniu od pozostałych. Należy tworzyć całościowe matryce komunikacyjne pozwalające na skuteczne rozumienie i produkcję tekstów w języku obcym, służące efektywnej interakcji językowej, a także sprzyjające rozwojowi kompetencji medialnej i negocjacyjnej.

Nie mniej istotne jest także przygotowanie uczniów do radzenia sobie w sytuacjach, w których ich zasób środków językowych okaże się niewystarczający, a co za tym idzie komunikacja będzie przebiegać w sposób utrudniony. Należy zatem pamiętać nie tylko o strategiach komunikowania się, lecz także o umiejętności stosowania technik kompensacyjnych.

7.2. Ustalenie całorocznego planu pracy pedagogicznej

Żeby systematycznie kontrolować zaawansowanie realizacji programu i równomiernie rozłożyć pracę na przestrzeni całego roku szkolnego, nauczyciel powinien szczegółowo zaplanować proces nauczania. Rozkład materiału na kolejne lata nauki powinien uwzględniać:

- plan wynikowy,
- jasno wyodrębnione fazy lekcji oraz cele nauczania: komunikacyjne, leksykalne i gramatyczne,

- liczbę jednostek lekcyjnych przeznaczonych na realizację danego zagadnienia,
- materiały dydaktyczne wspomagające proces nauczania,
- techniki pracy na lekcji,
- formy i treści zadań domowych.

7.3. Techniki nauczania podstawowych sprawności językowych

7.3.1. Słuchanie

Słuchanie ze zrozumieniem jest jedną z podstawowych sprawności językowych. Jak podano powyżej, uczeń powinien osiąść w tym zakresie kompetencję rozumienia ze słuchu (bardzo) prostych, krótkich wypowiedzi (np. instrukcji, komunikatów, rozmów artykułowanych (powoli i) wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a więc powinien:

- reagować na polecenia;
- określać główną myśl wypowiedzi;
- znajdować w wypowiedzi określone informacje;
- określać intencje nadawcy/autora tekstu;
- określać kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników);
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

Aby skutecznie rozwijać wszystkie te umiejętności, konieczne jest odpowiednie przygotowanie uczniów do kontaktu z autentycznym materiałem językowym. Możemy w tym celu wykorzystać następujące techniki pracy:

- antycypacja możliwych treści tekstu na podstawie materiału graficznego lub słów-kluczy,
- podanie słów-kluczy,
- praca z materiałem graficznym, przedstawiającym temat i problematykę tekstu do słuchania za pomocą obrazów, ilustracji i fotografii,
- rozmowa na temat związany z tekstem,
- skojarzenia, asocjogramy, elementy porządkujące dostępną już wiedzę na dany temat.

Niektóre zadania wykonywane są bezpośrednio w trakcie słuchania tekstu. Tego typu pracę umożliwiają następujące techniki:

- wybór prawidłowej opcji (prawda – fałsz),
- wybór wypowiedzi zgodnych z treścią wysłuchanego tekstu (obydwie techniki wymagają wcześniejszego zapoznania się z treścią zadania),
- robienie notatek.

Należy pamiętać, aby najpierw ćwiczyć umiejętność globalnego rozumienia tekstu, a dopiero potem umiejętność rozumienia informacji szczegółowych.

Po wysłuchaniu całego tekstu, w celu utrwalenia nowego materiału i jednoczesnego wykorzystania go do ćwiczenia umiejętności pisemnego i ustnego przetwarzania tekstu, stosujemy następujące techniki:

- ustalanie kolejności zdarzeń,
- ustalanie kolejności ilustracji do tekstu,
- ustalanie prawidłowej kolejności fragmentów tekstu,
- stawianie pytań dotyczących treści tekstu i udzielanie odpowiedzi,
- streszczenie i opowiadanie wysłuchanego tekstu,
- odgrywanie scenek na podstawie usłyszanego dialogu,
- przeprowadzanie ankiet,
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście,
- wypowiedź pisemna odnosząca się do treści tekstu.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE KSZTAŁCENIU SPRAWNOŚCI SŁUCHANIA⁵

Zadanie 1 (przed wysłuchaniem nagrania)

Przjrzyj się ilustracji i odpowiedz na pytania.

Antonio Guillen/Shutterstock.com

1. Wer spricht mit wem?
2. Worüber können sie sprechen?

Zadanie 2 (podczas słuchania dialogu, rozumienie globalne)

Posłuchaj dialogu, a następnie zaznacz zdanie, które odpowiada jego treści.

Tekst do słuchania:

- Sarah, gehen wir ins Kino?
- Toll, super Idee, Markus. Wann? Ins Kino? Ich weiß nicht Markus ... Und wann?
- Am Montag?
- Am Montag ... Am Montag kann ich nicht, ich muss Klavier üben.
- Also vielleicht am Dienstag?
- Am Dienstag ... Oh, nein, am Dienstag will ich meine Freundin Maia besuchen.

⁵ Wszystkie przykładowe zadania i scenariusze przedstawione w niniejszym programie zostały opracowane na jego potrzeby i stanowią modelowe przykłady ćwiczeń dostosowanych do poszczególnych elementów nauczania języka i realizacji procesu dydaktycznego w zakresie objętym tym programem nauczania.

- Aha, dann am Mittwoch!
 - Am Mittwoch ... Am Mittwoch ... das ist unmöglich. Am Mittwoch möchte ich Englisch lernen.
 - Sarah, aber am Donnerstag kannst du sicher!
 - Donnerstag sagst du ... Tut mir leid, am Donnerstag soll ich endlich Fotos für mein Projekt machen. Und am Freitag muss ich einkaufen gehen.
 - Am Samstag?
 - Tja, ich weiß nicht ... Da kommt meine Familie aus Bremen zu Besuch. Aber am Sonntag? Sonntag um 18 Uhr kann ich!
 - Am Sonntag um 18 Uhr kann ich aber nicht. Tschüs, Sarah!
- a. Sarah will mit Marcus ins Kino gehen. Er hat aber keine Lust.
 - b. Markus will mit Sarah ins Kino gehen. Sie hat aber nie Zeit.
 - c. Markus will mit Sarah ins Kino gehen. Sie gehen am Sonntag.

Zadanie 3 (po wysłuchaniu nagrania, rozumienie selektywne)

Posłuchaj dialogu jeszcze raz i zdecyduj, o jakich planach na ten tydzień mówi Sarah.

1. Sarah muss am Montag Klavier üben.
2. Sie will am Dienstag zu Hause helfen.
3. Sarah möchte am Mittwoch Englisch lernen.
4. Sie will am Donnerstag Fotos für ihr Projekt machen.
5. Sie muss am Freitag ihre Großeltern besuchen.
6. Am Samstag kommt Sarahs Familie aus Bremen zu Besuch.

Zadanie 4 (po wysłuchaniu nagrania, przetwarzanie tekstu – kompetencja mediacyjna)

Co Sarah naprawdę zaplanowała na najbliższy tydzień? Przyjrzyj się jej notatkom i powiedz.

24 Woche	
Juni 2015	
8 Montag	Kevin, 18 Uhr, ins Kino
9 Dienstag	Leon, 15.00 Uhr, Rad fahren
10 Mittwoch	Mark, 17.00 Uhr, in den Zoo
11 Donnerstag	Lukas, am Nachmittag, in den Park
12 Freitag	Jakob, spazieren
13 Samstag	Emil, schwimmen
14 Sonntag	Kevin, ins Theater

7.3.2. Mówienie

Sprawność mówienia bywa tradycyjnie traktowana jako najistotniejsza ze wszystkich umiejętności językowych. Biegłość posługiwania się językiem w mowie postrzegana jest jako miara sukcesu edukacyjnego. Chociaż w dobie powszechnej komunikacji elektronicznej, opierającej się przede wszystkim na pisaniu i czytaniu, nie jest to aż tak oczywiste, to jednak pracy nad rozwojem tej sprawności należy poświęcić dużo wysiłku i uwagi. Istotnym zadaniem będzie w tym względzie pomoc uczącym się w przełamaniu naturalnych barier komunikacyjnych pojawiających się w sytuacjach wymagających bezpośredniej aktywności werbalnej. Ważne jest, by uczniowie opanowali formy nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy, co pozwoli im na stosowanie przemyślanych strategii i kontrolowanie sytuacji, w których niezbędna jest bezpośrednia interakcja językowa.

Podstawa programowa sugeruje, że w ramach sprawności mówienia uczeń ma tworzyć bardzo proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne.

Cele szczegółowe to:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc i zjawisk;
- opowiadanie o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- przedstawianie intencji i planów na przyszłość;
- przedstawianie upodobań;
- wyrażanie swoich opinii;
- wyrażanie uczuć i emocji;
- stosowanie formalnego lub nieformalnego stylu wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

Uczeń powinien ponadto reagować ustnie w prosty i zrozumiały sposób w typowych sytuacjach:

- przedstawiać siebie i inne osoby;
- nawiązywać kontakty towarzyskie; rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę; podtrzymywać rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosić o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewniać się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- uzyskiwać i przekazywać informacje i wyjaśnienia;
- wyrażać swoje opinie, pytać o opinie, zgadzać się lub nie zgadzać się z opiniami;
- wyrażać swoje upodobania, intencje i pragnienia; pytać o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- składać życzenia, odpowiadać na życzenia;
- zapraszać i odpowiadać na zaproszenie;
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje;
- pytać o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwoleń;
- nakazywać, zakazywać;
- wyrażać prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- wyrażać uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- stosować zwroty i formy grzecznościowe.

Uczący się powinni opanować także sprawność przetwarzania prostego tekstu (dotyczy to zarówno przetwarzania ustnego, jak i pisemnego), czyli:

- przekazywać w języku niemieckim podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- przekazywać w języku niemieckim lub polskim informacje sformułowane w języku niemieckim;
- przekazywać w języku niemieckim informacje sformułowane w języku polskim.

Ćwiczeniu i rozwijaniu sprawności mówienia mogą służyć następujące techniki pracy dydaktycznej:

- „łańcuszki” pytań i odpowiedzi,
- formułowanie wypowiedzi ustnej na podstawie przygotowanego planu ramowego,
- inscenizowanie konkretnych sytuacji z życia codziennego,
- odpowiadanie na konkretne pytania,
- powtarzanie dialogów na podstawie przedstawionego schematu,
- praca w parach i małych grupach oraz referowanie wyników na forum klasy,
- praca z ilustracją,
- przeprowadzanie ankiet i wywiadów,
- wskazywanie różnic pomiędzy dwiema podobnymi ilustracjami,
- powtarzanie usłyszanych słów i werbalizacja skojarzeń.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE KSZTAŁCENIU SPRAWNOŚCI MÓWIENIA

Zadanie 1

Zadaj koleżance / koledze z ławki poniższe pytania, zanotuj odpowiedzi, a następnie przedstaw je na forum klasy.

1. Was kannst du gut machen?
2. Was darfst du nicht machen?
3. Was willst du heute machen?
4. Was musst du heute machen?
5. Was sollst du noch machen?

Zadanie 2

Przećwiczcie minidialogi w parach według schematu. Wykorzystajcie poniższe propozycje.

- Wollen wir Volleyball spielen?
- Ich kann Volleyball nicht spielen. Aber ich bin gut im Basketball. Vielleicht spielen wir Basketball?
- O. K. Super.

1. Tischtennis / Volleyball
2. Fußball / Basketball
3. Volleyball / Fußball

7.3.3. Czytanie

Czytanie jest receptywną sprawnością językową i można ją rozwijać z jednoczesnym wykorzystaniem sprawności produktywnych, takich jak pisanie, czy mówienie. Ważne jest przy tym, by rozwijać u uczniów umiejętność globalnego i selektywnego rozumienia czytanego tekstu.

W myśl podstawy programowej uczeń powinien rozumieć bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach). W zakresie celów szczegółowych ma zatem:

- określać główną myśl tekstu;
- określać intencje nadawcy/autora tekstu;
- określać kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę);
- znajdować w tekście określone informacje;
- rozróżniać formalny i nieformalny styl tekstu.

Ucząc sprawności czytania – podobnie jak w przypadku słuchania ze zrozumieniem – musimy podzielić pracę na trzy etapy: przed przeczytaniem tekstu, w trakcie czytania i po przeczytaniu tekstu.

Przed przystąpieniem do lektury można wykorzystać następujące techniki:

- zapoznanie uczniów z materiałem leksykalnym potrzebnym do zrozumienia tekstu,
- wizualizacja tematyki tekstu za pomocą materiału graficznego,
- praca skojarzeniowa i sporządzanie asocjogramów,
- rozmowa wprowadzająca w tematykę tekstu,
- antycypowanie treści tekstu na podstawie jego tytułu.

Aby zoptymalizować fazę czytania tekstu, możemy sięgnąć po następujące techniki:

- identyfikacja słów-kluczy w tekście,
- wskazywanie niezrozumiałych słów,
- robienie notatek.

Po zakończeniu lektury możemy dalej pracować z przeczytanym tekstem, stosując następujące techniki:

- ćwiczenia polegające na wyborze odpowiedniej opcji (prawda – fałsz),
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru,
- ustalanie autora danej wypowiedzi lub osoby pojawiającej się w tekście, do której odnosi się jedno ze sformułowań,
- dopasowywanie odpowiedniego tytułu do danego tekstu, lub śródtytułów do poszczególnych części tekstu,

- łączenie tekstu lub jego części z odpowiednimi ilustracjami,
- sensowne łączenie ze sobą różnych elementów tekstu: rozsypanych fragmentów, listu i odpowiedzi na list itp.,
- podawanie informacji na podstawie przeczytanego tekstu,
- wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja,
- odpowiadanie na konkretne pytanie dotyczące treści tekstu,
- uzupełnianie informacji w formie tabelarycznej,
- pisemne lub ustne streszczenie przeczytanego tekstu lub zrelacjonowanie jego treści,
- rozmowa (ewentualnie po polsku) o problematyce, którą tekst porusza.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE KSZTAŁCENIU SPRAWNOŚCI CZYTANIA

Zadanie 1 (przed przeczytaniem tekstu)

Sprawdź w słowniku znaczenie następujących słów i je zapisz:

Volleyball
Schwimmbad
Abenteuerfilm

Zadanie 2 (w trakcie czytania tekstu)

Przeczytaj tekst i powiedz, których wyrazów nie znasz. Zapytaj nauczyciela o ich znaczenie.

Was macht ihr in der Freizeit? Ich lese viel, vor allem Krimis. Ich mache viel Sport: spiele Volleyball und Tischtennis und gehe ins Schwimmbad. Ins Theater oder ins Konzert gehe ich nicht gern. Ich kann etwas Gitarre spielen und will auch Klavier lernen. Ich mag auch Abenteuerfilme und gehe oft ins Kino. Manchmal sehe ich auch fern, besonders abends. Am liebsten spiele ich Computer. Das kann ich am besten.
Simone

Zadanie 3 (po przeczytaniu tekstu, rozumienie globalne)

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Worüber schreibt Simone?

- Über ihre Erfolge in Sport.
- Über ihre Lieblingsmusik.
- Über ihre Freizeit.

Zadanie 4 (po przeczytaniu tekstu, rozumienie selektywne)

Które z poniższych wypowiedzi są zgodne z treścią tekstu? Zaznacz

- Simone mag Kino, Sport und Computerspiele. Sie mag auch Theater.
- Das Hobby von Simone ist Theater und Musik. Sie spielt gern Volleyball und Tischtennis.
- Das Hobby von Simone ist vor allem Computer. Sie mag auch Sport, Filme und Musik.

Zadanie 5 (po przeczytaniu tekstu, przetwarzanie tekstu)

Opowiedz, w jaki sposób Simone spędza czas wolny.

7.3.4. Pisanie

Opanowanie języka na poziomie podstawowym powinno obejmować umiejętność formułowania bardzo krótkich, prostych, spójnych i logicznych wypowiedzi pisemnych (np. notatki, ogłoszenia, zaproszenia, życzeń, wiadomości, SMS-a, pocztówki, e-maila, historyjki, wpisu na blogu) Wypowiedzi pisemne powinny uwzględniać:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc i zjawisk;
 - opowiadanie o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - przedstawianie intencji i planów na przyszłość;
 - przedstawianie upodobań;
 - wyrażanie swoich opinii;
 - wyrażanie uczuć i emocji;
 - stosowanie formalnego lub nieformalnego stylu wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.
- Uczeń powinien ponadto reagować pisemnie w formie bardzo prostego tekstu (np. wiadomości, SMS-a, e-maila, wpisu na czacie/forum) w typowych sytuacjach:
- przedstawiać siebie i inne osoby;
 - nawiązywać kontakty towarzyskie; rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
 - uzyskiwać i przekazywać informacje i wyjaśnienia (np. wypełniać formularz/ankietę);
 - wyrażać swoje opinie, pytać o opinie, zgadzać się lub nie zgadzać się z opiniami;
 - wyrażać swoje upodobania, intencje i pragnienia, pytać o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
 - składać życzenia, odpowiadać na życzenia;
 - zapraszać i odpowiadać na zaproszenie;
 - proponować, przyjmować i odrzucać propozycje;
 - pytać o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia;
 - nakazywać, zakazywać;
 - wyrażać prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
 - wyrażać uczucia i emocje (np. radość, smutek);
 - stosować zwroty i formy grzecznościowe.

Wdrażanie uczniom umiejętności poprawnego posługiwania się językiem niemieckim w piśmie wymaga stosowania następujących technik:

- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- robienie notatek w czasie słuchania tekstu,
- zapisywanie na tablicy skojarzeń na określony temat,
- opisywanie wyglądu i charakteru osób,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przygotowanego wcześniej planu,
- samodzielne pisanie tekstów według wzoru,
- tworzenie tekstów z podanych elementów,
- pisanie tekstu na podstawie wymienionych słów, haseł, pytań.

Warto postarać się o to, by zadania ćwiczące sprawność pisanania były wykonywane na końcu lekcji, po uprzednim przygotowaniu. Należy także unikać zadawania tego typu ćwiczeń jako pracy domowej do samodzielnego wykonania.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE KSZTAŁCENIU SPRAWNOŚCI PISANIA

Zadanie 1

Zredaguj SMS-a do koleżanki / do kolegi, w którym wystąpisz z propozycją wspólnego wyjścia do kina. Zaproponuj także czas i miejsce spotkania.

Zadanie 2

Dlaczego Tobiasz, Claudia, Jan i Emma nie mogą pójść na koncert kolegi? Zapisz zdania.

1. **Tobiasz** – nicht können – kommen – denn – er müssen – Hausaufgaben machen
2. **Claudia** nicht können – kommen – denn – sie sollen – noch – Englisch lernen
3. **Jan** – nicht können – kommen – denn – er – wollen – Großeltern besuchen
4. **Emma** - nicht können – kommen – denn – sie – nicht dürfen – ausgehen

7.4. Techniki nauczania gramatyki

Struktury gramatyczne nie powinny być nigdy wprowadzane w oderwaniu od kontekstów komunikacyjnych. Mają one pełnić jedynie rolę narzędzi komunikacyjnych, nie stanowią zaś odrębnego celu nauczania. Dlatego także w przypadku wiedzy gramatycznej warto połączyć ją

z kompetencją analizy tekstu, czyli realizować indukcyjne podejście do prezentacji paradygmatów gramatycznych. Taka metoda, choć zapewne bardziej czasochłonna, okaże się w efekcie skuteczniejsza niż podawanie gotowych reguł do zapamiętania. Powszechnie bowiem wiadomo, że wiedza zdobyta na podstawie samodzielnego dociekania jest o wiele trwalsza niż ta podana w gotowej formie.

Prezentując zagadnienia z zakresu wiedzy gramatycznej oraz ćwicząc ich zastosowanie, możemy zatem wykorzystać następujące techniki:

- samodzielne uzupełnianie reguł gramatycznych na podstawie analizy przedstawionego uprzednio materiału tekstowego,
- wizualizacja paradygmatów odmiany i składni,
- uzupełnianie tabel z różnymi formami fleksyjnymi,
- tworzenie zdań z rozsypanek słownych,
- uzupełnianie zdań wyrazami w odpowiedniej formie gramatycznej,
- dopisywanie brakujących końcówek,
- przekształcanie zdań (np. z oznajmujących na pytające),
- łączenie ze sobą fragmentów zdań,
- samodzielne kończenie rozpoczętych zdań,
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru.

PRZYKŁADOWE TECHNIKI WPROWADZANIA NOWEGO MATERIAŁU GRAMATYCZNEGO

Przeczytaj tekst i wskaż w nim wszystkie czasowniki występujące po wyrazie *ich*.

Ich heiße Patrick. Ich wohne in Berlin und habe zwei Brüder. Ich lese viel und höre gern Musik.

Jaką regularność zauważyłeś / zauważyłaś? Uzupełnij zasadę gramatyczną:

W pierwszej osobie (*ich*) niemiecki czasownik ma końcówkę _____.

7.5. Techniki pracy nad przyswajaniem materiału leksykalnego

Skuteczność komunikacji językowej w znacznym stopniu zależy od zasobu słownictwa, którym posługujemy się aktywnie lub pasywnie. Dlatego znajomość leksykalnych

środków językowych powinna być systematycznie rozszerzana. Nie musi to jednak oznaczać mozolnego uczenia się słówek. Warto zadbać o to, by przyswajanie nowego materiału leksykalnego było wspierane strategiami mnemotechnicznymi i odbywało się w sposób wymagający od uczących się sprawności nie tylko pamięciowej. Pomogą w tym następujące techniki pracy:

- gry skojarzeniowe, kalambury,
- krzyżówki i rebusy,
- łączenie słowa z ilustracją,
- sporządzanie tematycznych słowniczków obrazkowych,
- przedstawianie znaczeń za pomocą prostych, schematycznych rysunków,
- sugerowanie znaczeń słów za pomocą języka ciała, miki i gestów,
- szukanie rymów i skojarzeń dźwiękowych,
- wyjaśnianie znaczenia nowych słów poprzez wskazanie na przedmioty stanowiące ich rzeczywistą referencję,
- odczytywanie znaczeń słów na podstawie kontekstu,
- przyporządkowywanie polskich znaczeń niemieckim wyrazom, tworząc tym samym minisłownik tematyczny,
- dobór właściwego słowa spośród kilku podanych,
- kontekstualizacja poprzez tworzenie zdań i wypowiedzi z użyciem nowych słów,
- grupowanie wyrazów według rodzaju gramatycznego, pokrewieństwa znaczeniowego i przynależności do wspólnego kręgu tematycznego,
- szukanie i łączenie ze sobą słów o znaczeniu zbliżonym lub antonimów,
- grupowanie słów wokół jakiegoś pojęcia przewodniego i sporządzanie asocjogramów,
- eliminowanie słów, które nie pasują znaczeniowo do pozostałych, wymienionych w tej samej grupie.

PRZYKŁADOWE TECHNIKI PRZYSWAJANIA MATERIAŁU LEKSYKALNEGO

Zadanie 1

Znajdź pary antonimów.

1. im Stadtzentrum	a. auf dem Dach
2. Großstadt	b. hinten
3. oben	c. Einfamilienhaus

4. weit	d. am Rande der Stadt
5. im Erdgeschoss	e. Kleinstadt
6. vorne	f. oft
7. Stadt	g. in der Nähe
8. Block	h. Dorf
9. selten	i. unten

Zadanie 2

Wskaż poprawne przyimki.

1. *Unter / Unten* befinden sich das Wohnzimmer, die Küche und die Toilette.
2. *Unter / Unten* der Terrasse ist eine Garage.
3. *Vor / Vorne* dem Sofa steht ein Fernseher.
4. *Vor / Vorne* liegt ein schöner Garten.
5. *Hinter / Hinten* dem Haus ist eine kleine Straße.
6. *Hinter / Hinten* ist ein bequemes Sofa.

7.6. Techniki przyswajania i ćwiczenia poprawnej wymowy

Osiągnięcie poprawności fonetycznej może następczą trudności wielu uczącym się. Do błędnej wymowy nie można przywiązywać na tym etapie nauki zbyt dużej wagi, chyba że skutkuje ona kłopotami ze zrozumieniem wypowiedzi. Należy o tym pamiętać zwłaszcza w przypadku słów, których wymowa różnicuje ich znaczenia. Najistotniejszym czynnikiem wpływającym na poprawność fonetyczną jest wystarczające osłuchanie z autentycznym brzmieniem poszczególnych słów i całych wypowiedzi poprzez słuchanie oryginalnych nagrań. Ponadto mamy do dyspozycji także techniki wspomagające:

- słuchanie pojedynczych wyrazów pogrupowanych według pewnej czytelnej zasady fonetycznej (powtarzająca się głoska, opozycja fonetyczna) i ich wielokrotne powtarzanie,
- słuchanie i powtarzanie dłuższych fraz i zdań,
- powtarzanie łamańców językowych,
- głośne czytanie,
- przyswajanie sobie tekstów piosenek i wspólne śpiewanie.

PRZYKŁADOWE TECHNIKI PRACY NAD POPRAWNOŚCIĄ FONETYCZNĄ

Zadanie 1

Posłuchaj i powtórz.

mir – ihr – dir – wir – vier – hier – Tier – Bier

Zadanie 2

Posłuchaj i powtórz.

Geh weg aus dem Weg!
Wir sind vier.
Bauch voll – Kopf wohl.

7.7. Przykładowy scenariusz lekcji

Każda lekcja języka niemieckiego powinna przebiegać według wcześniej przygotowanego scenariusza uwzględniającego cele komunikacyjne i leksykalno-gramatyczne, które należy zrealizować w trakcie danej jednostki lekcyjnej, niezbędne do tego pomoce dydaktyczne, formy pracy i szczegółowy przebieg lekcji.

Ponieważ poszczególne sprawności językowe powinny być rozwijane w harmonijnym połączeniu z innymi, przygotowując scenariusz, warto pamiętać, by podczas każdej lekcji ćwiczyć co najmniej kilka sprawności komunikacyjnych. Dotyczy to przede wszystkim kombinacji sprawności receptywnych i produktywnych, czyli przetwarzania tekstów, mówienia lub pisania na podstawie przeczytanego tekstu lub wysłuchanego nagrania.

Scenariusz powinien być przygotowany wg następującego wzoru:

TEMAT LEKCJI: *ICH KANN NICHT KOMMEN*⁶

Cele komunikacyjne:

- rozumienie i przetwarzanie tekstu czytanego, formułowanie propozycji, przyjmowanie i odrzucanie propozycji, uzyskiwanie i przekazywanie informacji, udzielanie prostych wyjaśnień, przedstawianie faktów, wyrażanie opinii własnych i innych osób.

Cele leksykalno-gramatyczne:

- opanowanie słownictwa związanego z obowiązkami domowymi i formami spędzania czasu wolnego oraz

⁶ Scenariusz opracowano na podstawie 3 rozdziału planowanego podręcznika *Aktion Deutsch* 8.

odmiany czasowników modalnych i szyku w zdaniach z ich użyciem.

Pomoce dydaktyczne:

- podręcznik i ćwiczenia

Formy socjalne:

- praca indywidualna, praca w parach, praca z całą klasą

Przebieg lekcji

Wprowadzenie

Po omówieniu pracy domowej uczniowie zapoznają się z tematem i próbują ustalić na jego podstawie, jakiej tematyce będzie poświęcona lekcja. Potem dowiadują się od nauczyciela, jakie umiejętności zdobędą w jej trakcie. Następnie nauczyciel przeprowadza „rozgrzewkę” językową w małych grupach: uczniowie wykonują zadanie 1.

Prezentacja nowego materiału i praca nad nim

Uczniowie zapoznają się z poleceniem i treścią zadania 2a.

- Następnie zapoznają się z materiałem tekstowym. W trakcie czytania mogą robić notatki. Po przeczytaniu tekstu rozwiązują zadanie 2b.
- Uczniowie analizują zamieszczone w tekście zdania z czasownikami modalnymi. Nauczyciel może objaśniać niektóre przypadki przez analogię do języka angielskiego. Na podstawie analizy uczniowie (z pomocą nauczyciela) formułują podstawowe zasady wynikające z zaobserwowanych prawidłowości: czasowniki modalne odmieniają się w sposób nieregularny i wymagają najczęściej użycia innego czasownika w bezokoliczniku, który zajmuje ostatnie miejsce w zdaniu. Następnie uczniowie zapoznają się z tabelą koniugacji czasowników modalnych.
- Po wykonaniu kilku ćwiczeń utrwalających zdobytą wiedzę gramatyczną uczniowie wykonują pisemnie zadanie 3.
- Nauczyciel podaje poprawne rozwiązania, a uczniowie dokonują samooceny.

Ćwiczenia utrwalające nowy materiał

- Nowo poznany materiał leksykalno-gramatyczny uczniowie utrwalają w zadaniu 4, ćwicząc przy okazji komunikację ustną.

Objaśnienie pracy domowej i podsumowanie

- Jako pracę domową uczniowie mogą wykonać kilka ćwiczeń automatyzujących zastosowanie czasowników modalnych w komunikacji językowej.
- Na zakończenie lekcji uczniowie dokonują ewaluacji, podsumowując, czego się na tej lekcji nauczyli.

7.8. Strategie uczenia się

Procesy poznawcze przebiegają w różny sposób zależnie od indywidualnych predyspozycji jednostki, jej stylu myślenia i okoliczności zewnętrznych. Dlatego konieczne jest nie tylko różnicowanie stylu pracy w klasie, lecz także wspieranie uczniów w rozwijaniu najbardziej dla nich optymalnych strategii uczenia się. Przyjmuje się, że fundamentalnym celem edukacji szkolnej jest nie samo przekazywanie wiedzy, która jest dzisiaj powszechnie dostępna, lecz wyposażenie młodych ludzi w samą umiejętność uczenia się. Skoro bowiem i tak nie jesteśmy w stanie przekazać uczniom całej wiedzy, to dajmy im przynajmniej narzędzia, by potrafili efektywnie sami dochodzić do tej wiedzy we wszystkich sytuacjach życiowych, które będą tego od nich wymagały.

Europejski system opisu kształcenia językowego kładzie na to duży nacisk, akcentując potrzebę wprowadzenia do zestawu kompetencji ogólnych ucznia nowego elementu, jakim powinna być tzw. kompetencja uczenia się (*learning to learn*)⁷.

Podstawowe techniki samodzielnego uczenia się, z którymi warto zapoznać ucznia i samemu aktywnie z nich korzystać, to:

- zapamiętywanie słownictwa na zasadzie skojarzeń,
- szukanie rymów i analogii dźwiękowych,
- łączenie słów w pary według sensownego i czytelnego kryterium,
- tworzenie asocjogramów,
- graficzne przedstawianie znaczeń,
- wizualizacja istotnych treści poprzez stosowanie wyróżników graficznych,
- zapisywanie nowych słów i fraz na małych kartkach i umieszczanie ich w widocznym miejscu, np. nad biurkiem lub łóżkiem,
- sporządzanie tabel porządkujących podstawowe paradygmaty fleksyjne,
- tworzenie słowniczka,
- sporządzanie map korzyści,
- techniki kompensacyjne, takie jak zgadywanie czy umiejętność wykorzystywanie mowy ciała.

W przypadku nauki trzeciego języka (pierwszym jest język ojczysty), bardzo pomocną strategią okaże się umiejętne wykorzystywanie wiedzy zdobytej w trakcie nauki drugiego języka, zazwyczaj angielskiego. Strategia będzie pomocna zwłaszcza w przypadku kształtowania sprawności rozumienia tekstu czytanego, zapamiętywania słownictwa i przyswajania wiedzy gramatycznej, choć należy zawsze pamiętać o niebezpieczeństwie niepoprawnych skojarzeń (*falsche Freunde*).

⁷ Por.: Hanna Komorowska *Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela*, w: *Języki obce w szkole* 6/2003, s. 78.

7.9. Praca z Portfolio językowym

Istotnym elementem stymulującym rozwój strategii samodzielnego uczenia się i autorefleksję ucznia nad tym procesem jest *Europejskie portfolio językowe*⁸. Jest ono bowiem – na wzór portfolio artystycznego – osobistym dokumentem uczącego się, dzięki któremu może on zaprezentować swoje umiejętności językowe i doświadczenia międzykulturowe z różnych okresów nauki języków obcych. Ma ono z założenia przyczynić się do poznania siebie jako osoby uczącej się, zdobycia wiary we własne możliwości, stopniowego opanowania umiejętności oceny swoich postępów w poznawaniu języków i kultur, refleksji nad własnymi sposobami uczenia się, zdobycia samodzielności w nauce języków oraz zdolności świadomego doskonalenia kompetencji językowej, komunikacyjnej, międzykulturowej i różnokulturowej. W założeniu powinno służyć właścicielowi jako dokument poświadczający nie tylko kompetencje językowe, lecz także historię ich zdobywania oraz indywidualny profil językowy posiadacza *Portfolio*. Należy uczulić uczniów na istotne znaczenie, jakie ten dokument może mieć w przyszłości, np. podczas ubiegania się o pracę, przyjęcie na studia na zagranicznym uniwersytecie itp.

Każde *Europejskie Portfolio Językowe* składa się z trzech ściśle powiązanych ze sobą części: *Paszportu Językowego*, *Biografii Językowej* i *Dossier*.

Paszport Językowy prezentuje profil językowy oraz bilans doświadczeń międzykulturowych jego posiadacza. Dzięki zunifikowanej formie dokument ten jest rozpoznawany na terenie całej Europy. Zawiera informacje o Radzie Europy i paszporcie, dane właściciela, jego portret językowy, tabelę samooceny oraz informacje dotyczące długości procesu uczenia się języka i jego przebiegu.

Biografia językowa to osobisty zapis wydarzeń związanych z nauką języków i równie osobista refleksja ucznia na temat własnych strategii uczenia się oraz potrzeb i celów nauki. Zawiera ona informacje na temat codziennych i okazjonalnych kontaktów z żywym językiem obcym, korespondencji i kontaktów w tym języku, wyjazdów i poczynionych w ich czasie obserwacji językowych i kulturoznawczych oraz opis własnego stylu uczenia się języków obcych i wykorzystywanych w tym celu środków.

Dossier toteczka zawierająca wybór prac i dokumentów właściciela *Portfolio*. To w niej uczeń gromadzi swoje najlepsze prace, dyplomy, zaświadczenia o udziale w konkursach, wymianie międzyszkolnej, projektach, kursach językowych, wycieczkach, podróżach, pracy wakacyjnej za granicą itd.

⁸ Jesienią 2006 ukazało się *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów* pod redakcją Mirosława Pawlaka (nr akredytacji Rady Europy 76.2006).

Istotne jest przy tym, że to sam uczeń decyduje o treści swojego *Portfolio*. Rola nauczyciela ograniczona jest jedynie do zaprezentowania mu możliwości, jakie daje ten sposób opisu procesu uczenia się i w jaki sposób uczeń może je wykorzystać (w razie konieczności zmiany szkoły i wykazania własnych kompetencji językowych, podczas ubiegania się o przyjęcie na studia na zagranicznych uczelniach, przy staraniu się o zatrudnienie, kiedy pracodawcę interesuje nie tylko stopień zaawansowania kompetencji językowych, lecz także indywidualny profil językowy kandydata itd.). Warto z tego względu tak sterować procesem nauczania, by stworzyć uczącym się jak najlepsze warunki do indywidualnej pracy nad kompletowaniem własnego *Dossier językowego* poprzez:

- przygotowywanie i realizację projektów językowych i realioznawczych,
- umożliwianie uczniom autentycznych kontaktów z żywym językiem, np. poprzez udział w wymianie międzyszkolnej lub – w miarę możliwości – zapraszanie zagranicznych gości na zajęcia,
- organizowanie i uczestniczenie w imprezach o charakterze międzynarodowym: wystawach, targach, spotkaniach z autorami,
- informowanie o aktualnych wydarzeniach w krajach niemieckojęzycznych i zachęcanie do samodzielnego ich śledzenia,
- pomoc i doradztwo w zakresie pozaszkolnych form edukacji, np. kursów językowych za granicą,
- zapewnianie dostępu do materiałów multimedialnych, filmów i prasy niemieckojęzycznej.

PRZYKŁADOWY PROJEKT DO WYKORZYSTANIA W PORTFOLIO JĘZYKOWYM

W ramach wymiany międzyszkolnej przyjeżdża do szkoły grupa młodzieży z Niemiec. Przygotujcie w grupach prospekt z najistotniejszymi informacjami o waszej miejscowości / okolicy, atrakcjach, możliwościach spędzania czasu wolnego. Należy pamiętać też o praktycznych wskazówkach typu: najbliższy gabinet lekarski, sklep spożywczy, najbliższa apteka itp.

8. Ocenianie osiągnięć uczniów

8.1. Uwagi ogólne

Ocenianie postępów w nauce jest nieodłącznym i bardzo istotnym elementem całego procesu edukacji szkolnej.

Ważne jest, by odbywało się ono według jasnych i z góry ustalonych kryteriów. Powinny one być sformułowane w sposób czytelny dla wszystkich uczestników procesu edukacyjnego, a obiektywność ocen nie powinna budzić wątpliwości. Niezbędnym czynnikiem kształtującym bezstronność i porównywalność ocen i kryteriów pomiędzy poszczególnymi przedmiotami jest dobrze opracowany wewnętrzny system oceniania. Istotnym elementem oceniania jest jego systematyczność oraz nastawienie na ewaluację bieżących osiągnięć ucznia, jak i kontrolę okresową obejmującą większy zakres materiału.

Ocenianie uczniów nie powinno mieć charakteru negatywnego, tzn. nie powinno się dążyć do wykazania im niewiedzy, lecz umożliwić zaprezentowanie tego, co już potrafią (*can do statements*). Testy i zadania sprawdzające powinny być skonstruowane tak, by odzwierciedlać umiejętność komunikatywnego posługiwania się językiem w ramach ustalonej skali biegłości. Elementem nie do przecenienia jest wreszcie zachęcanie uczniów do aktywnej samooceny i stwarzanie im realnych możliwości jej dokonywania. Dodatkowym problemem wiążącym się z procedurą oceniania jest kwestia oceny realnych umiejętności osób ze stwierdzonymi problemami dysleksyjnymi, które według najnowszych badań dotyczą około 10–15% populacji.

8.2. Ocenianie osiągnięć uczniów w zakresie poszczególnych sprawności językowych

Standardowe techniki sprawdzania umiejętności słuchania ze zrozumieniem:

- a) zadania zamknięte typu prawda/fałsz,
- b) test wielokrotnego wyboru,
- c) dopasowywanie wypowiedzi do ich autorów,
- d) parafrazowanie wypowiedzi,
- e) porządkowanie kolejności zdarzeń na podstawie usłyszanego tekstu,
- f) dopasowywanie pytań do podanych odpowiedzi,
- g) kończenie rozpoczętych wypowiedzi zgodnie z treścią wysłuchanego tekstu.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI SŁUCHANIA

Zadanie 1

Posłuchaj i zaznacz a, b lub c.

Tekst do słuchania:

Wir begrüßen Gäste im Studio:

mit Nummer 1 Tanja Bäcker, 15 Jahre alt, aus Berlin;

mit Nummer 2 Sven Harbing, 14 Jahre alt, aus Düsseldorf;

Nummer 3 ist Markus Thiel, 17 Jahre alt, aus Bochum; und mit Nummer 4: Eva Krüger, 15 Jahre alt, aus München ...

Name	Alter
Tanja Bäcker	a) 17
	b) 16
	c) 15
Sven Harbing	a) 13
	b) 14
	c) 17
Markus Thiel	a) 15
	b) 14
	c) 17
Eva Krüger	a) 15
	b) 14
	c) 13

Zadanie 2

Posłuchaj rozmowy Markusa i Janicka. Wpisz odpowiednie imiona do poniższych zdań.

Tekst do słuchania:

- Hi, Markus! Wie geht's?
- Hallo Janick! Mir geht's super! Ich habe bald Geburtstag.
- Oh! Und wann genau?
- Am 26. April. Ich mache eine Party zu Hause. Kommst du?
- Gern. Kann ich auch meine Freundin mitnehmen?
- Aber klar doch!

- (1) _____ hat bald Geburtstag.
 (2) _____ lädt den Freund zur Party ein.
 (3) _____ kommt gern zu der Party.
 (4) _____ möchte seine Freundin mitnehmen.

Standardowe techniki sprawdzania umiejętności mówienia:

- a) wypowiedź na podstawie materiału graficznego,
- b) odgrywanie scenek ukierunkowane na udzielanie i uzyskiwanie informacji,
- c) prezentowanie przygotowanego wcześniej materiału,
- d) rozmowa sterowana o charakterze mediacyjnym,
- e) relacjonowanie wydarzeń na podstawie usłyszanego lub przeczytanego wcześniej tekstu.

PRZYKŁADOWE ZADANIE SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI MÓWIENIA

Jesteś na nartach w Austrii i boli cię gardło.

- Opisz lekarzowi swoje dolegliwości.
- Zapytaj, czy musisz leżeć w łóżku.
- Wyraż smutek z powodu nieudanego wyjazdu.

Standardowe techniki sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem:

- a) zadania zamknięte typu prawda/fałsz
- b) dopasowywanie odpowiedniego tytułu (spośród trzech podanych) do przeczytanego tekstu,
- c) przyporządkowywanie śródtytułów poszczególnym częściom tekstu,
- d) zaznaczanie informacji zawartych w tekście,
- e) ustalanie kolejności fragmentów tekstu,
- f) uzupełnianie tekstu z lukami,
- g) test wielokrotnego wyboru,
- h) parafrazowanie fragmentów tekstu,
- i) uzupełnianie wywiadu pytaniami, które pasują do kontekstu podanych odpowiedzi,
- j) wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja,
- k) dobieranie do tekstu zdania, które najlepiej oddaje jego treść.

PRZYKŁADOWE ZADANIA SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI CZYTANIA

Zadanie 1

Kto odpowiedział na poniższe pytania? Dobierz odpowiedzi do pytań.

1. Warum machst du kein Sport?
2. Trainierst du etwas?
3. Kannst du Tennis spielen?

4. Was macht ihr im Sportunterricht in der Schule?

Lukas: Ich bin kein Sporttyp. Sport interessiert mich gar nicht und ich habe dafür auch keine Zeit. Ich spiele Klavier und übe sehr viel. Sport ist für mich sogar gefährlich ...

Jan: Ich trainiere seit drei Jahren Fußball und spiele in einer Mannschaft. Wir haben Trainings dreimal in der Woche, nachmittags. Das macht mir Spaß, aber manchmal macht mich das kaputt ...

Julia: Ich liebe Sport und bin gut im Sport. Ich schwimme, tanze, fahre oft Rad, und jogge. Am Sonntag ist bei uns das Marathon, ich mache natürlich mit. Aber Tennis kann ich noch nicht spielen. Vielleicht nächstes Jahr?

Sara: Den Sportunterricht in der Schule mag ich nicht. Wir spielen da immer nur Volleyball. Und das ist total langweilig. Aber zu Hause mache ich jeden Morgen 15 Minuten Gymnastik. Das sind einfache Übungen, aber sie geben mir Energie für den ganzen Tag.

Zadanie 2

Ponumeruj podane SMS-y, tak by tworzyły zapis rozmowy.

—	Hi, Suse! Am Samstag um 15 Uhr ist bei uns das Kulturmarathon. Willst du kommen?
—	Um 17.30 Uhr ist z. B. eine Roboterworkshop und um 20.00 spielen „The Mechanics“
—	Wer kommt sonst noch?
—	Toll. Ich komme um 17.00. Früher kann ich nicht. Ich muss lernen.
—	Meine Schwester, Thomas, Nadine und Jochen.
—	Und was gibt's dort? / Was steht auf dem Programm?

Standardowe techniki sprawdzające opanowanie sprawności pisania:

- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- tworzenie tekstu na podstawie słów-kluczy,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przedstawionego planu,
- pisanie tekstów użytkowych na podany temat,
- kończenie rozpoczętych tekstów.

PRZYKŁADOWE ZADANIE SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI PISANIA

Ktoś zamieścił następujący post na Facebooku. Dodaj swój komentarz.

Sport mache ich jeden Tag!
Welche Rolle spielt Sport in eurem Leben?
Ich warte auf eure Beiträge. 😊

8.3. Ocenianie uczniów z problemami dyslektycznymi

Ocena uczniów ze zdiagnozowanymi problemami dyslektycznymi wymaga odrębnego podejścia i zastosowania specyficznych kryteriów. Ogólne zasady są następujące:

- indywidualne traktowanie ucznia dyslektycznego i stawianie mu wymagań stosownie do jego możliwości,
- ocenianie ucznia na podstawie jego wypowiedzi ustnych,
- ocenianie prac pisemnych z pominięciem błędów ortograficznych,
- umożliwienie uczniowi kilkakrotnego wysłuchania nagrania lub przeczytania tekstu,
- egzekwowanie od ucznia zadań przygotowanych bądź samodzielnie rozwiązanych w domu,
- umożliwienie uczniom korzystania z komputera przy wykonywaniu zadań pisemnych.

8.4. Samoocena ucznia

Odpowiednio przeprowadzona samoocena stanowi jeden z najskuteczniejszych sposobów motywowania uczniów do pracy. Uczeń sam widzi własne braki i niedociągnięcia, ale dostrzega też postępy: wie, co poprawić, a z czego może być zadowolony. Jest to niejednokrotnie skuteczniejsze niż ocena dokonywana z zewnątrz, zwłaszcza przez autorytet w postaci nauczyciela, bo ta zawsze zawiera w sobie nieunikniony element opresyjny. Dlatego należy zadbać o dostarczenie uczącym się odpowiednich materiałów umożliwiających im sprawną ewaluację wiedzy, przede wszystkim testów opatrzonego kluczem i opisem skali oceniania. Pozwolą uczniom lepiej usystematyzować i pogłębić zdobytą wiedzę, a tym samym efektywniej przygotować się do testów sprawdzanych przez nauczyciela.

Po zakończeniu każdej większej partii materiału warto też posłużyć się ankietami ewaluacyjnymi skonstruowanymi wg kryterium „już umiem” (*can do statement*). Na początku każdego etapu nauki należy zawsze podać uczniom przewidywane cele poznawcze i umiejętności, jakie nabędą w najbliższym czasie, np.

W tym rozdziale nauczysz się:

- mówić o formach spędzania czasu wolnego,
- składać propozycje, przyjmować je i odrzucać,
- umawiać się na spotkanie,
- mówić, co lubisz, a czego nie.

PRZYKŁADOWA ANKIETA EWALUACYJNA UCZNIĄ

Umiem	Dobrze	Średnio	Słabo
powitać kogoś			
pożegnać się			
zapytać o samopoczucie			
odpowiedzieć, gdy ktoś mnie pyta o samopoczucie			
przedstawić się, podając imię i nazwisko			
zapytać kogoś o imię i nazwisko			
podać swój wiek			
zapytać kogoś o wiek			
powiedzieć, skąd pochodzę			
zapytać o pochodzenie			
podać adres i numer telefonu			
zapytać o adres i numer telefonu			
powiedzieć, że czegoś nie rozumiem			
poprosić o powtórzenie			

PRZYKŁADOWY TEST SAMOOCENY UCZNIĄ

1. Posłuchaj dwukrotnie nagrania i zaznacz, czy to prawda czy fałsz. ... 5 / pkt.

Tekst do słuchania:

Bastian: Sag mal, Johanna, wo wohnt eigentlich Michaela? Weißt du das?

Johanna: Klar, weiß ich das. In der Schillerstraße.

Bastian: Und kennst du vielleicht die Hausnummer?

Johanna: Warte mal. Ich schaue in meinem Handy. [chwila ciszy] Ja, hier ist sie: Schillerstraße 12. Es ist ein Haus mit einem kleinen Gemüseladen unten. Sie wohnt im zweiten Stock.

Bastian: Wie kommt man am besten dahin?

Johanna: Du fährst zuerst mit der U-Bahn bis Bismarckplatz und dann gehst du links in die Kantstraße. Dann rechts in die Schillerstraße. Da wohnt sie.

Bastian: Warst du schon mal bei ihr? Ich denke, sie ist vor kurzer Zeit umgezogen.

Johanna: Ja, ich war schon mal in der neuen Wohnung. Sie hat ein Zimmer mit einer wunderschönen Terrasse. Alles völlig neu eingerichtet, ganz modern. Wirklich toll. Aber Bastian, warum fragst du eigentlich so viel?

Bastian: Weißt du, sie hat mich eingeladen und ich habe die Adresse verloren. Ich soll ihr Mathe erklären.

Johanna: Ach so! [ironisch] Mathe erklären ...

Bastian: Hör auf, Johanna!

	richtig	falsch
1. Von der U-Bahnstation geht man zu Michaela zuerst links und dann rechts.		
2. Das Haus liegt in der Kantstraße 12.		
3. Ihre Wohnung liegt unten im Erdgeschoss neben einem Laden.		
4. Michaelas Zimmer gefällt Johanna sehr.		
5. Bastian soll Michaela bei den Hausaufgaben helfen.		

2. Uzupełnij tekst. Jeden wyraz podano dodatkowo.

... 6 / pkt.

Wohnung • Schreibtisch • umgezogen • Haus
• Mitte • Zimmer • Wand

Liebe Anne,
wir sind endlich (1.) ____! Es war etwas stressig, aber die neue (2.) ____ ist so schön! Ich habe endlich mein eigenes (3.) ____: groß und hell. In der (4.) ____ steht mein Bett – etwas ungewöhnlich, aber es gefällt mir sehr gut.

Am Fenster habe ich meinen (5.) _____ und links an der (6.) _____ ein Bücherregal. Ich bin wirklich begeistert. Du musst einfach kommen und alles selbst sehen.

Liebe Grüße

Deine Angelika

3. Przekreśl wyraz, który nie pasuje do pozostałych.

... 4 / pkt.

1. Bett – Schrank – Küche – Sofa
2. gemütlich – laut – ruhig – hell
3. unten – oben – recht – unter
4. Wand – Boden – Sessel – Tür

4. Wyraż podane zdania za pomocą trybu rozkazującego.

... 5 / pkt.

1. Sie müssen dann nach links gehen.

2. Du musst deinem Bruder helfen.

3. Ihr müsst mit dem Bus fahren.

4. Ihr dürft nicht zu spät ins Bett gehen.

5. Du sollst dir eine Pizza bestellen.

5. Wpisz przyimki i rodzajniki w odpowiednim przypadku.

... 5 / pkt.

1. Stell das _____ Boden!
2. Häng das Bild _____ Wand!
3. Das Buch liegt _____ Tisch.
4. Alle sitzen jetzt _____ Garten.
5. Marcel, komm bitte _____ Küche!

6. Utwórz zdania.

... 5 / pkt.

1. in der Nähe – es – geben – ein Park

2. die Apotheke – sich befinden – zwischen – die Post – und – das Kino

3. in die Ecke – stehen – ein Sofa – und – über – das Sofa – hängen – eine Lampe

4. wohin – ich – sollen – legen – die Schlüssel?

5. der Bahnhof – wie – ich – kommen – zu?

Za poprawnie rozwiązany test możesz otrzymać 30 punktów. Sprawdź swój wynik:

0–15 niedostateczny

23–25 dobry

16–18 dopuszczający

26–28 bardzo dobry

19–22 dostateczny

29–30 celujący

8.5. Wewnątrzszkolny system oceniania

Ważnym elementem sprzyjającym obiektywizacji stosowanego przez nauczyciela systemu oceniania osiągnięć ucznia powinien być wewnątrzszkolny system oceniania ustalany przez całą radę pedagogiczną danej szkoły w porozumieniu z rodzicami i uczniami oraz przy zachowaniu zasady pełnej jawności przyjętych kryteriów. Warto przy tym pamiętać o konieczności indywidualnego różnicowania ocen w zależności od uzdolnień i ogólnej postawy ucznia, uwzględniającej takie jego cechy, jak sumienność, punktualność, pracowitość, umiejętność pracy w grupie itp. Szczegółowa prezentacja kryteriów, na podstawie których powinny być określane tego typu systemy oceniania, nie może być przedmiotem rozważań w niniejszym *Programie nauczania*, ponieważ wykraczałaby poza jego merytoryczne ramy. Aspekt ten wymaga oddzielnego i wnikliwego przedstawienia. Wspominam o nim w ramach prezentowanego programu, żeby podkreślić wagę zagadnienia i jego waloru wychowawczego.

9. Bibliografia

- Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Warszawa 2003
- Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Warszawa 2006
- Głowacka, B. *Europejskie portfolio językowe – dlaczego warto*, w: *Języki Obce w Szkole* 6/2003, s. 111–114
- Iluk, J. *Erzieherische Ziele aus der Sicht neuerer internationaler Fremdsprachencurricula*, w: *Deutsch als Fremdsprache* 1/2000, s. 41–47
- Komorowska, H. *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 1999
- Komorowska, H. *Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela*, w: *Języki obce w szkole* 6/2003
- Komorowska, H. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego: kontrola – ocena – testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002
- Myczko, K. *Curriculare Konzeptionen für den Deutschunterricht an den polnischen Schulen*, w: *Deutsch und Auslandsgermanistik in Mitteleuropa. Geschichte – Stand – Ausblicke*, Warszawa 1998, s. 421–431
- Myczko, K. *Wybrane aspekty oceny i samooceny w nauczaniu języków obcych*, w: *Neofilolog* 18, Poznań 1999, s. 34–40
- Nauczanie języków obcych w zreformowanej szkole: praca zbiorowa pod red. Hanny Komorowskiej*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2000
- Neuner, G., Hufeisen, B. *Tertiärsprachen lehren und lernen. Beispiel Deutsch nach Englisch* (unter Mitarbeit von Ute Koithan, Anta Kursiśa und Nicole Marx), Darmstadt 2001
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (DzU z 2013 r. poz. 1207)
- Paluszyński, B. *Nauczanie języków obcych w europejskich systemach edukacyjnych na przełomie II i III tysiąclecia*, w: *Języki Obce w Szkole*, numer specjalny *My w Europie* 6/2003, s. 85–95
- Pfeiffer, W. *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Wagros, Poznań 2001
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z dnia 24 lutego 2017 r. Poz. 356)
- Raport Ośrodka Rozwoju Edukacji *Powszechność nauczania języków obcych w roku szkolnym 2011/2012*, opr. Anna Braunek, Warszawa 2013
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół z 17 marca 2017*
- Stasiak, H. *Portfolio – paszport językowy – jeden z elementów autonomii w procesie uczenia się języków obcych*, w: *Języki Obce w Szkole*, 5/2001, s. 3–7
- Stasiak, H. *Wybrane psychodydaktyczne uwarunkowania uczenia się i nauczania języków obcych*, Wydawnictwo UG, Gdańsk 1992